

'Sehnsucht' naar de bakker

Serie: Wandelen langs de grens

[Achtergrond](#) - 9 augustus 2021 - Auteur: Ingrid Bosman

Door de coronapandemie is de grens tussen Duitsland en Nederland ineens weer helemaal terug. Hoe beleven inwoners aan weerszijden dat? Journalist Ingrid Bosman nam de proef op de som in een serie wandelingen tussen Grasdorf (Nedersaksen) en Gronau (Noordrijn-Westfalen). Vandaag deel 1: over de grens als spel, boodschappen met een luchtje en *Sehnsucht* naar de bakker.

In donkerblauw regenpak trapt ze langs grenssteen nummer 60, bovenin de denkbeeldige taartpunt die de scheidslijn tussen Noordoost-Twente en het Graafschap Bentheim hier vormt. Waar we naartoe willen, vraagt ze wanneer ze is afgestapt, in de veronderstelling dat haar hulp is gewenst. Journalistieke interesse is wel het laatste wat ze had verwacht op haar dagelijkse fietstocht rondom haar woonplaats Neuenhaus. “Elke ochtend 20 tot 25 kilometer. Voor mijn gezondheid!”, verklaart de 86-jarige Uschi monter.

Haar achternaam wil ze niet prijsgeven, maar verder praat ze honderduit, een mondkapje onder de kin geschoven. De grens weer terug? Van altijd weggeweest dan toch zeker! Olijke blik vanonder het regenhoedje: “Ik ben gewoon blijven fietsen. Ook Nederland in, ja. Ootmarsum, Denekamp, afhankelijk van de route. Maar ik blijf buiten de bebouwde kom hè, en ik ga vroeg op pad. Ik geniet van het landschap en de boerderijen.”

Voor deze serie wandelde Ingrid Bosman tussen 6 en 16 juli 2021 door het Nederlands-Duitse grensgebied. Bekijk waar ze was in de Google-map onderaan dit artikel.

Vroeger ja, toen had ze nog wel eens een boodschap te doen over de grens. Lachend: “Je reed voor koffie naar Nederland, of om te tanken. Andere tijden”. In Neuenhaus zelf aan Nederlanders evenmin gebrek. “Hele straten, soms. Bij ons in de buurt wonen ze ook.” Ze wijst op de naamsticker op het achterspatbord van haar elektrische fiets: een Nederlandse handelaar gevestigd in Lage, een dorp verderop. “Ik ben op de Hollanders gesteld. Over het algemeen vind ik het *bejahende*, positief ingestelde mensen.” Een vriendelijke knik, dan stapt ze weer op: “Leuk om even te babbelen.”

De automobilisten op de Grenzstrasse zijn vermoedelijk minder enthousiast. Als voetganger kun je ze hier precies op de grens tot stoppen dwingen, als een douanier in z'n beste dagen. Zo kom je veilig aan de overkant, waar het [Grenzerlebnisstation](#) wacht. Het is een van de zes plekken in het graafschap waar je met 'spannende uitstapjes naar het buurland de grens actief kunt beleven', in dit geval door een klauterpartij met uitzicht als beloning.

Hollandse verrassing in bosrand

Tot zover de ronkende belofte van de website, want spanning wordt hier hooguit opgeroepen door de waarschuwingsborden. Het is oppassen geblazen voor de eikenprocessierups (*Allergiegefahr*) en nee, dit is geen speeltoestel! Terwijl je toch zou zweren, met dat stoere hout, die wiebelbruggetjes en dat touwtrapje.... Boven zit er spinrag in een van de verrekijkers maar ook met het blote oog is de 'typisch Hollandse' verrassing in de Nederlandse bosrand niet te missen.

Er zijn hier in Grasdorf eeuwen voorbij gegaan waarin het grensgevoel niet van de daken hoefde te worden geschreeuwd. De buurtschap is sinds 1970 deel van Neuenhaus, maar de geschiedenis ervan gaat terug tot de twaalfde eeuw. Waar ooit handelaren, smokkelaars en (seizoens)arbeiders het grensverkeer bepaalden zijn het nu toeristen, forensen en koopjesjagers. Op de Kommiezendijk, genoemd naar de douanebeamten die hier in het verleden smokkelaars het leven zuur maakten, fietst een stel dat in reactie op een Nederlandse begroeting meteen in de remmen van de identieke Gazelle-fietsen knijpt. Ze blijken Duits. Hij, lachend om de verbazing: "Zo moet het zijn toch? We zijn allemaal gelijk."

Het is de eerste keer dat het echtpaar Scholz vanuit Nordhorn weer de grens over is gefietst. Voor corona was het bijna routine, ze maakten tochten tot Enschede en Hengelo - 'supertolle' routes, zegt zij. "Maar de afgelopen tijd durfden we het niet aan." Als gewezen bankemployeees zijn ze met vervroegd pensioen; voor hen was het allemaal niet zo'n probleem zeggen ze, maar gemist hebben ze het wel. Nu kunnen ze ook hun Dallmayr-koffie weer voordelig inslaan, een Duits merk maar in Nederland de helft goedkoper. Scholz wil wel kwijt wat hij in zijn fietstas heeft: zijn favoriete geurtje, gekocht bij discount-drogist Medikamente Die Grenze. Licht besmukte grijns: "Scheelt toch een paar tientjes en ik kan weer een hele tijd vooruit."

Naar de Noordzeekust

Nederlanders zien ze genoeg; ook in Nordhorn zijn die met velen, mede dankzij de huizenmarkt die hier nog altijd gunstiger is. "We hebben ze in de buurt, komen ze tegen bij de sportclub." Zelf zijn ze nog voorzichtig, 'we geloven nog niet dat het helemaal voorbij is', maar in hun naaste familiekring zijn alweer tripjes naar de

Noordzeekust ondernomen. Scholz verwacht geen blijvende verandering in de wederzijdse betrekkingen. Beslist: "Binnenkort is iedereen alles weer vergeten. De jeugd sowieso."

Een eindje verderop lijken jongeren een ideale plek te hebben gevonden om zich aan beperkingen te onttrekken. Een beetje verstopt in het struikgewas staat in de berm een picknicktafel, met rondom lege blikjes en flessen. Energydrink, bubbels; niet wat toeristen standaard in de rugzak hebben. Ook de verlaten boerderij die erachter ligt is van de weg af amper te zien. Het rode pannendak is deels ingestort. Voor je het weet heb je hier de familie Augustinus uit de tv-serie *Hollands Hoop* op het netvlies, met haar criminele zaakjes op het Groningse platteland.

Broer in Duitsland lang niet gezien

Maar dan is daar Fenna Rademaker (71), op haar dagelijkse ronde van tien kilometer over de grond waarmee ze is vergroeid. Haar enige bepakking is een telefoon in de achterzak. "Je moet geen domme dingen opzoeken", zegt ze nuchter over haar omgang met de beperkingen. Mag je niet de grens over, dan gá je niet de grens over, ook al heb je er een broer wonen. "Al veertig jaar, tien kilometer verderop. In de afgelopen tijd ben ik niet bij hem geweest en hij ook niet bij mij." Schouderophalend: "Door corona zag je toch al amper mensen en mocht je weinig." Boodschappen deed ze al niet in het buurland, fietsen evenmin. "Ik vind de paden er minder mooi. De huizen ook trouwens, te donker en te vierkant. Ik zou er niet willen wonen. Alleen met de hond wandel ik nog wel eens Duitsland in."

Terwijl ze zelf half-Duits is, zoals ze bijna terloops meldt. Op zoek naar broodwinning trok haar vader als boerenknecht vanuit Esche, ten noorden van Neuenhaus, een stukje de grens over. Zoals dat ging in die dagen: "Hij was in de kost bij de boer voor wie hij werkte. Mijn moeder woonde in Lattrop. Zo hebben ze elkaar ontmoet." Hinder van zijn afkomst heeft hij ook in de oorlogsjaren niet gehad, volgens Fenna. "Daar maakte voorzover ik weet niemand een probleem van." Nee, zegt ze, "ik heb me nooit Duitse gevoeld." Met haar Duitse familie verstaat ze zich prima in het Nedersaksische plat(t). "Hoog-Duits kan ik niet eens spreken."

Van terras gestuurd

Via een kleine *Abstecher* beland je vanaf de Kommiezendijk snel bij het Meestersplaatsje. Een bedrieglijk bescheiden naam - ontleend aan een vroegere schoolmeesterswoning - voor een majestueus boerenerf, beschaduwd door oude bomen en bewaakt door loslopende kalkoenen en kippen. De agrarische

activiteiten zijn verruild voor een bed & breakfast, een rustpunt voor passanten en een pluktuin. Ongeveer gelijk geopend met het begin van de coronapandemie, “dus veel kan ik er nog niet over vertellen”, waarschuwt Fred Weijer lachend. In het kort: hij en zijn vrouw Tineke zagen minder Duitsers bij het rustpunt en meer Nederlandse gasten bij de B&B. Die wordt nu uitgebreid, vandaar dat Weijer en zijn Almelose maat Wim Steenkamp met pvc-buizen sjouwen.

Even naar het Duitse Lage voor bouwmaterialen of spullen voor de tuin was er vaak niet bij, omdat het niet mocht of te ingewikkeld was. Weijer: “Onhandig ja, maar als ik eerst moet testen ga ik niet. En de boetes zijn in Duitsland vrij hoog, dus die wil je evenmin riskeren. We hebben hier wel gasten gehad die in Duitsland van het terras werden gestuurd omdat ze niet de juiste testbewijzen konden laten zien.” Onder normale omstandigheden is de nabijheid van Duitsland juist een attractie, verklaren beide mannen. Helemaal nu het graafschap Bentheim ook wordt aangesloten op het [fietsknooppuntensysteem](#). Het werd hoog tijd, vindt Weijer. “Er zijn wel eens gasten flink verdwaald. Maar over het algemeen vinden ze het interessant dat ze even de grens kunnen overwippen.”

Dat is nu juist wat twee keurig opgedofte dames in een grijze Kia Rio op de Kommiezendijk willen vermijden. “Als we hier doorrijden, komen we dan in Duitsland terecht?”, informeert de bestuurster bezorgd. Het is geen huiver, haasten ze zich te zeggen, ze hebben gewoon hun zinnen gezet op een tochtje naar Tilligte en willen niet per ongeluk Twente uitrijden. “De bewegwijzering werkt hier niet mee, schrijf dat maar op.” Met het buurland zijn ze als inwoners van Tubbergen vertrouwd. Dat de route richting Duitse buurgemeenten als Uelsen nu eens obstakels kende en dan weer was afgesloten, ach. “Het is maar net wat voor drama je ervan maakt.”

Broodjes op zondag

Daar is Sanne Molendijk (20) sowieso niet het type naar. Net voor [het monument](#) op de geboorteplek van de schilder Johan Jongkind - die als kommiezenzoon in deze buurtschap Breklenkamp ter wereld kwam - zit ze fier op de trekker om het pas gemaaid gras te schudden. In het weiland ernaast is haar vader aan het werk. Een ander perceel even verderop ligt precies aan de grens, vertelt ze. Het is bijna symbolisch voor haar eigen relatie met het buurland: dichtbij en vertrouwd en toch komt ze er zelden.

Uitgaan in populaire discotheken aan Duitse zijde? Ze hoort leeftijdgenoten er wel over, “maar ik heb gewoon niet de behoefte. Ik heb mijn vriendenkring hier en we zijn op deze kant gericht.” Niet dat de aankomende melkveehouder iets tegen het land of de Duitsers heeft, ze heeft notabene als student aan de agrarische hogeschool Dronten stage gelopen in Emlichheim, ter hoogte van Coevorden. “Prima tijd, prima mensen, en het enige verschil dat mij is opgevallen is dat de tankwagens voor de melk kleiner waren, omdat de wegen daar kwetsbaarder zijn.”

Dus nee, veel hinder van de coronabeperkingen heeft ze niet gehad. “Maar nou je het zegt, de Duitse broodjes, die heb ik wel gemist. Van samen ontbijten komt het in ons gezin alleen op zondagochtend en daarvoor halen we speciaal broodjes bij bakker Arends in Lage. Dat is echt een traditie.” Haar vriend woont in Overdinkel, die hopt vaker de grens over, voor een biergarten in Gronau bijvoorbeeld. Gaat ze dan niet mee? “Ha ha, ik ken hem pas sinds corona, dus dat kon niet. Ik ga ervan uit dat ik het nog tegoed heb.”

Deze productie is mede mogelijk gemaakt door het Matchingfonds Freelance Journalisten.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/45194/sehnsucht-naar-de-bakker>